

**UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
INSTITUTUL DE CERCETĂRI JURIDICE, POLITICE ȘI SOCIOLOGICE**

Cu titlul de manuscris

CZU: 341.645(4):342.7(043.3)

CUȘNIR SERGIU

**ADMISIBILITATEA PROBELOR ÎN PROCESUL PENAL:
REGLEMENTĂRI NAȚIONALE ȘI JURISPRUDENȚA CURȚII EUROPENE
PENTRU DREPTURILE OMULUI**

554.03 – Drept procesual penal

Rezumatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU 2025

Teza a fost elaborată în cadrul Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al
Universității de Stat din Moldova

Conducător științific:

CUȘNIR Valeriu, dr. hab. în drept, prof. univ.

Referenți oficiali:

1. OSTAVCIUC Dinu, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar.
2. AIRAPETEAN Artur, doctor în drept, conferențiar universitar.

Componenta consiliului științific specializat:

1. DOLEA Igor, Președinte al CȘS, dr. hab. în drept, profesor universitar.
2. VIZDOAGĂ Tatiana, Secretar științific al CȘS, doctor în drept, conferențiar universitar.
3. OSOIANU Tudor, membru al CȘS, doctor în drept, profesor universitar.
4. BERLIBA Viorel, membru al CȘS, dr. hab. în drept, conferențiar universitar.
5. EȘANU Adriana, membru al CȘS, doctor în drept, conferențiar universitar.
6. COJOCARU Radion, membru al CȘS, doctor în drept, profesor universitar.

Susținerea va avea loc la 27.06.2025, ora 10.00, în ședința Consiliului științific specializat (D
554.03-25-25) din cadrul USM, în sala 119, blocul II al Universității de Stat din Moldova (mun.
Chișinău, str. Mihail Kogălniceanu, 67)

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la biblioteca USM și pe pagina web a ANACEC.

Rezumatul a fost expedit la 26. 05. 2025

Secretar științific al CȘS,
dr. în drept, conferențiar universitar,
VIZDOAGĂ Tatiana

Conducător științific,
dr. hab. în drept, prof. univ.
CUȘNIR Valeriu

Autor
CUȘNIR Sergiu

CUPRINS:

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	4
CONȚINUTUL TEZEI.....	8
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	19
BIBLIOGRAFIE.....	23
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI.....	26
ADNOTARE (ÎN LIMBILE ROMÂNĂ, ENGLEZĂ ȘI RUSĂ).....	27

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei abordate. Republica Moldova și-a propus ambițiosul scop de integrare europeană, asumându-și realizarea obligațiilor care survin. În lumina obligațiilor luate în sectorul justiției, aspectele pe care Republica Moldova ține să le promoveze țin de respectarea drepturilor și libertăților omului, inclusiv a accesului la justiție, contradictorialității procedurilor, respectarea dreptului la un proces echitabil cu toate reverberațiile pe care aceste fenomene le incumbă.

O latură importantă a reglementărilor aflate constant sub lupa monitorizării se referă la probe în cadrul procesului penal, categoriile și criteriile pe care acestea trebuie să le respecte pentru a corespunde standardelor [18].

În acest sens, respectarea drepturilor omului este privită în prim plan, inclusiv prin prisma procedurilor simplificate de examinare a cauzelor, precum ar fi prevederile art. 364/1 Cod de procedură penală [18].

Necesitatea evidențierii acestui subiect este stringentă dacă privim prin prisma jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, întrucât cadrul normativ-juridic național urmează a fi îmbinat cu jurisprudența Curții pentru o reglementare multiaspectuală.

La general, admisibilitatea probelor în procesul penal a constituit obiectul studiului științific al cercetătorilor: Dolea I., Vizdoagă T., Sedlețchi Iu., Osoianu T., Ostavciuc D., Cușnir V., Moraru V., Ceachir A., Dongoroz V., Volonciu N., Theodoru Gr., Neagu I., Damaschin M., Doltu I., Udrioiu M., Jidovu N., Смирнов А. В., Калиновский К. Б., Лупинская П. А., Громов Н. А., Adorno R. I., Conte M., Gemelli M., Licata F., Ingram J. L. ș.a.

Existența studiilor dedicate admisibilității probelor în procesul penal nu au clarificat cu desăvârșire problema supusă cercetării, ba mai mult, au fost puse în valoare actualitatea și necesitatea cercetării suplimentare, mai cu seamă atunci când de chestiunea admisibilității probelor depinde parcursul întregului proces, iar inadmisibilitatea probelor obținute cu încălcarea criteriilor prevăzute de lege conduce la excluderea lor din procesul penal.

Încadrarea temei în preocupările internaționale. Ideea că ființa umană posedă, prin natura sa, anumite drepturi, implicit în sfera justiției penale, s-a ivit în mintea omenească încă din timpurile străvechi și a fost redată apoi în cuvinte strălucite grație filosofiei stoice și jurisprudenței în epocile următoare, uneori inspirându-se din dogmele religiei creștine, alteleori numai din lumina rațiunii [14, p. 6]. În acest context a fost accentuat primul act juridic scris Magna Charta Liberatum, semnat la 12 iunie 1215 de regele Angliei Ioan fără de Țară, în care erau stipulate expres cele mai importante drepturi și libertăți, obligându-se să le respecte. Pe parcursul secolelor documente juridice de valoare fundamentală și-au făcut apariție, inclusiv Convenția Europeană a Drepturilor Omului, adoptată la Roma pe 4 noiembrie 1950 (în vigoare la 3 septembrie 1953), reprezintă astăzi un etalon pentru respectarea drepturilor și libertăților fundamentale, un act juridic notoriu, prin care s-a instituit un mecanism complex pentru asigurarea respectării angajamentelor statelor membre în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, bineînțeles și în cadrul justiției penale. Republica Moldova are deja o istorie în acest domeniu. După numărul de adresări la Înalta Curte și numărul de cazuri pierdute, Republica Moldova devansează zeci de state europene, care au aderat la

CEDO, în 2021, cetățenii Republicii Moldova s-au adresat la CtEDO de 3 ori mai mult decât media europeană. În baza tuturor hotărârilor și deciziilor pronunțate până la 31 decembrie 2023, Republica Moldova a fost obligată să plătească 22 813 920 EUR, dintre care 365 722 EUR în 2023. [19, p. 2-5].

Acestea remarcate fiind, confirmă încă o dată că semnificația teoretică și problematica practică a admisibilității probelor în cadrul procesului penal, privită prin prisma exigențelor privind drepturile omului, dar și pentru știința juridică și jurisprudență, țin de preocupările la zi.

Încadrarea temei în preocupările regionale și naționale. Republica Moldova traversează o dificilă etapă de implementare a Strategiei naționale de reformă judiciară și implicit de reformare a sistemului de drept. În acest context reforma vizează racordarea cadrului juridic național în privința organizării judecătorești, înfăptuirii justiției, dar și respectării drepturilor omului, la standardele Uniunii Europene. Protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni nu poate avea loc prin neglijarea criteriilor de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate a actelor juridice privind reforma justiției și implementarea standardelor europene, or perpetuarea acestui fapt duce la menținerea defectuoasă a calității actului de justiție.

Totodată, realizarea scopului procesului penal poate fi asigurată doar pe bază de probe, care la rândul lor contribuie la aflarea adevărului și garantarea drepturilor tuturor participanților la proces.

Problematica admisibilității probelor în procesul penal este abordată și prin prisma Acordului de Asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană din 27.06.2014, în privința obiectivelor respectării drepturilor omului și consolidării statului de drept, Titlului III - Libertate, securitate și justiție (Monitorul Oficial al RM nr.185-199/442 din 18.07.2014).

Cercetarea realizată în cadrul tezei de doctorat, relaționează îndeaproape cu obiectivele proiectului național de cercetare din Programul de Stat (2020-2023) „Calitatea actului de justiție și respectarea drepturilor persoanei în Republica Moldova: cercetări interdisciplinare în contextul implementării acordului de asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană”, cod proiect 20.80009.1606.05, inclusiv prin publicarea de studii la tema tezei privind evoluția sistemelor probatorii în procesul penal, natura și corelația admisibilității probelor în raport cu celelalte cerințe ale legii procesual-penale, inadmisibilitatea procesual-penală a datelor obținute prin încălcarea normelor de procedură penală ș.a.

Scopul lucrării constă în realizarea unei ample cercetări asupra informațiilor produs al infracțiunii cu însușiri probatorii și posibilitatea acestora de a deveni probe, precum și corelația dintre datele obținute în cadrul procesului penal cu cele obținute în afara lui și cu cele care nu pot fi admise ca probe, în corespundere cu cerințele stipulate de legislația națională și CoEDO și ajustarea cadrului de reglementare normativă.

Obiectivele cercetării. Admițând corelația și cursul logic al gnoseologiei vom merge de la general la particular spre a evidenția obiectivele propuse, or scopul propus este întotdeauna materializat de obiectivele care îl întruchipează.

- analiza doctrinei privitor la admisibilitatea probelor în procesul penal;
- aprecierea evoluției istorice a conceptului de admisibilitate a probelor;

- cercetarea instituției admisibilității probelor în procesul penal prin prisma instituțiilor de probă, mijloc de probă, procedeu probatoriu;
- abordarea conceptuală a noțiunii și a criteriilor de admisibilitate a probelor;
- delimitarea conceptului de admisibilitate a probelor ca noțiune distinctă de conceptele de relevanță a probelor;
- identificarea conceptelor de pertinență, concludență și utilitate a probelor;
- analiza cerințelor inadmisibilității probelor;
- identificarea datelor ce nu pot fi admise ca probe;
- evaluarea eficienței criteriilor stabilite de legiuitor pentru inadmisibilitatea probelor;
- determinarea datelor obținute prin încălcarea unui drept sau utilizarea unor mijloace interzise de lege;
- identificarea datelor obținute prin încălcarea regulii cu privire la subiect și sursă;
- stabilirea particularităților admisibilității în procesul penal a datelor obținute prin măsuri speciale de investigații;
- formularea concluziilor și a propunerilor *de lege ferenda*.

Problema științifică importantă soluționată vizează elucidarea cadrului normativ național privind admisibilitatea probelor în procesul penal prin prisma exigențelor CoEDO și legislației statelor europene, identificarea incoerențelor și coliziunilor de natură să afecteze postulatele justiției penale și elaborarea unor teze și soluții, inclusiv *de lege ferenda*, urmărind ca finalitate favorizarea aplicării corecte și uniforme a normelor privind admisibilitatea probelor și contribuind astfel la asigurarea respectării drepturilor persoanei în procesul penal, dar și la perfecționarea reglementărilor în materie.

Ipoteza de cercetare. Cercetarea are la bază prezumția potrivit căreia insuficiența tratamentului teoretico-normativ și aplicativ privind condițiile admiterii și excluderii informațiilor probante în/din procesul penal, ca și garanție a respectării drepturilor omului, precum și lipsa de unitate privind viziunile doctrinare și de claritate privind criteriile de admisibilitate/inadmisibilitate stabilite de legislația procesual penală generează carențe și contradicții, îngrădind pe alocuri însăși scopul procesului penal, ca atare, iar lipsa de previzibilitate asupra aplicării condițiilor de admisibilitate/inadmisibilitate a probelor, este de natură să conducă la aplicarea lor neuniformă, subzistând riscul afectării drepturilor omului la general și dreptului la un proces echitabil în special, fapt care, în viziunea noastră, determină și justifică oportunitatea și actualitatea elucidării acestei problematice.

Ipoteză formulată este probată prin cercetarea științifică de față și anterioare, regăsindu-se în analiza situației în materia admisibilității probelor, în conceptul și abordarea comparativă a probelor și admisibilității acestora, în tratamentul complex al cadrului normativ-procesual, în exigențele CoEDO privind admisibilitatea probelor în procesul penal, precum și în concluziile generale și recomandările formulate.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese.

Abordarea doctrinată și normativă a problematicei admisibilității probelor în procesul penal a suscitat utilizarea unui cumul de metode de cercetare menite să contureze natura, conceptul și alte

laturi privind admisibilitatea probelor, atât din perspectiva cunoașterii profunde a cadrului procedural, cât și din necesitatea identificării unor viziuni și soluții privind aplicarea uniformă a normelor, dar și în vederea îmbunătățirii acestora prin propuneri concrete *de lege ferenda*. În șirul metodelor generale de cercetare științifică utilizate la elaborarea tezei de doctorat se înscriu: *metoda lexico-gramaticală*, prin care au fost studiate și evaluate surse doctrinare și normative aferente din Republica Moldova și din alte state; *metoda dialectică*, prin care s-a clarificat evoluția reglementărilor procesuale privind admisibilitatea probelor în procesul penal; *metoda analitică*, prin care s-a procedat la analiza și aprecierea normelor de procedură penală în parte, în grup și în ansamblu privind probele, mijlocul de probă, procedeul probatoriu, inclusiv referitor la cerințele de relevanță, concludență și utilitate, precum și cu privire la admisibilitatea probelor în procesul penal; *metoda sistemică*, prin care procesul de cercetare a normelor procesual-penale privind admisibilitatea probelor a vizat originea și conținutul informației ca produs al infracțiunii și purtător de urme infracționale, formarea și dinamica informațiilor probatorii, cerințele privind calitatea pe probă, criteriile de admisibilitate/inadmisibilitate în procesul penal, corelaționarea cu alte date și fenomene, alte aspecte; *metoda istorică*, care a vizat opera legislativă din diferite perioade istorice privind actele normative naționale, internaționale și regionale în materia admisibilității probelor în procesul penal; *metoda logică*, prin care normele procesuale implicate au fost supuse cercetării prin prisma principiilor și categoriilor logicii formale, efortul fiind axat pe interpretarea reglementărilor privind admisibilitatea probelor în procesul penal și relieful abaterilor, erorilor și altor deficiențe existente în practică; *metoda comparativă*, prin care normele procesual-penale privind admisibilitatea probelor în procesul penal au fost explicate prin compararea lor cu altele, similare, din legislația altor state (precum directivele Uniunii Europene, legislația României, Federației Ruse, Franței, Republicii Federale Germane, Canadei, S.U.A. etc.); *metoda de sinteză*, prin care cercetarea cadrului procesual privind admisibilitatea probelor s-a efectuat trecându-se de la particular la general, de la simplu la complex, ajungându-se la generalizare. La realizarea cercetării s-au utilizat și alte metode particulare de cercetare, precum statistică, de inducție și deducție și altele.

Materialele puse la baza cercetării sunt axate preponderent pe prevederi ale cadrului normativ național, precum cele din domeniul dreptului constituțional, al dreptului procesual penal, al activității speciale de investigații, fiind analizate în același timp și standardele juridice internaționale în domeniul drepturilor omului, prevăzute de CoEDO, Constituția și legile Republicii Moldova, dar și modul de implementare a acestora stabilite de jurisprudența CtEDO, hotărârile și deciziile Curții Constituționale, Hotărârile Plenului Curții Supreme de Justiție, dar și alte instanțe judecătorești naționale.

Adiacent, în procesul de cercetare au fost analizate și normele procesuale din legea de procedură penală a altor state, precum directivele Uniunii Europene, România, Federația Rusă, Franța, Republica Federală Germană, Canada, S.U.A., etc., care a determinat aplicarea metodei comparative sub aspectul admisibilității probelor din perspectivă altor jurisdicții și identificării celor mai bune practici.

Aprobarea rezultatelor. Cercetările anterioare au servit drept preambul și totodată și-au regăsit continuitatea în teză. La tema tezei au fost publicate 8 lucrări științifice.

CONȚINUTUL TEZEI DE DOCTOR

Introducerea pune în valoare actualitatea și importanța temei cercetate, punctează problema științifică importantă soluționată, scopul și obiectivele lucrării, identifică ipoteza de cercetare și sinteza metodologiei de cercetare, argumentând semnificația și rolul metodelor de cercetare folosite de rând cu aprobarea rezultatelor, structura și sumarul compartimentelor lucrării.

Capitolul I. Analiza situației în domeniul admisibilității probelor în procesul penal este structurat în următoarele compartimente: *1.1. Analiza publicațiilor științifice la tema tezei publicate în Republica Moldova și România; 1.2. Analiza publicațiilor științifice la tema tezei publicate în alte state; 1.3. Evoluția sistemelor probatorii și reglementărilor în materie; 1.4. Concluzii la capitolul 1.*

În debutul cercetării sunt analizate lucrările titanilor în domeniul, problema probelor la general și a admisibilității probelor în special deținând un rol extrem de important pentru procesul penal, fapt reflectat de autorii Dolea I., Vizdoagă T., Sedlețchi Iu., Osoianu T., Ostavciuc D., Cușnir V., Moraru V., Ceachir A., Dongoroz V., Volonciu N., Theodoru Gr., Neagu I., Damaschin M., Doltu I., Udroiș M., Jidovu N., Смирнов А. В., Калиновский К. Б., Лупинская П. А., Громов Н. А., Adorno R. I., Conte M., Gemelli M., Licata F., Ingram J. L. ș.a.

Cercetătorul Volonciu N., în „*Tratat de procedură penală. Partea generală. vol. I.*” [50] a fundamentat părerea că utilizarea mijloacelor de probă în cadrul procesului penal nu se face după o ordine dinainte stabilită, ci în raport cu probele existente în cauza penală. De asemenea în lucrare este descris principiul libertății probelor în procesul penal și corespundentul acestuia libertatea mijloacelor de probă.

O altă lucrare a autorilor Theodoru, G.G. și Chiș, I.P., intitulată „*Tratat de Drept procesual penal, Ediția a 4-a*” [47] constată distincția dintre probe, mijloacele de probă și procedeele probatorii, parcurgând prin universul științific al descrierii acestor concepte.

În aceeași lucrare cercetătorii Theodoru, G.G. și Chiș, I.P. fac referire la conceptul de relevanță a probelor indicând că „Relevanța probelor este strâns legată de obiectul probațiunii, deoarece proba relevantă urmează să dovedească o faptă sau o împrejurare care face parte din obiectul probațiunii.” [47, p. 374].

Aceiași autori opinează privitor la conceptul de utilitate și respectiv inutilitate a probelor [47, p. 375].

Pe de altă parte autorii amintiți se expun în privința excluderii probelor de la probatoriu, opinând că: „Excluderea reprezintă sancțiunea procedurală incidentă în materia probelor, care se opune folosirii în procesul penal a probelor obținute în mod nelegal sau neloial și impune înlăturarea fizică de la dosarul cauzei a mijloacelor de probă care conțin probele excluse.” [47, p. 386].

O altă lucrare a cercetătorilor Neagu I. și Damaschin M. intitulată „*Tratat de procedură penală: partea generală*”, tratează problema probelor, inclusiv a admisibilității acestora prin prisma importanței acestora în cadrul procesului penal, demonstrând rolul esențial al acestora prin afirmația: „...din momentul în care a fost declanșat procesul penal și până la soluționarea lui

definitivă, toate problemele fondului cauzei sunt rezolvate cu ajutorul probelor. Înfăptuirea justiției penale depinde, în principal, de sistemul probelor.” [41, p. 451].

Autorii Neagu I. și Damaschin M. în lucrarea menționată punctează privitor la clasificarea probelor după anumite criterii.

La categoria de cerințe a probelor autorii menționați, stabilesc faptul că pentru a fi administrată proba într-o cauză penală ea: „...trebuie să îndeplinească următoarele cerințe:

- să fie admisă de lege (admisibilitatea);
- să aibă legătură cu soluționarea procesului (pertinența);
- să aibă un rol hotărâtor în soluționarea cauzei (concludența);
- să fie posibilă administrarea probei;
- să fie necesară administrarea acesteia (utilitatea).” [41, p. 462].

Autorii indicați, privesc admisibilitatea probelor în sensul îngust ca fiind criteriul prin intermediul căruia proba se consideră admisibilă, dacă este admisă de lege, referindu-se și la criteriile de pertinență și concludență a probelor, ulterior statuând asupra corelației dintre concludență și utilitatea probelor.

Sub aspectul admisibilității probelor în sens larg, autorii Neagu I. și Damaschin M., identifică sancțiuni procesuale care duc la excluderea probelor cum ar fi: „Sancțiunea excluderii probelor obținute în mod nelegal a fost prevăzută în mod expres în actualul Cod de procedură penală, legiuitorul reglementând ipoteze distincte de aplicare a acesteia. Numitorul comun al tuturor acestor situații îl reprezintă obținerea probei în mod nelegal. Astfel în art. 102 sunt prevăzute două categorii de probe care nu pot fi utilizate în procesul penal, după cum urmează:

- 1) probele obținute prin tortură, precum și probele derivate din acestea [art. 102 alin (1)];
- 2) orice alte probe obținute în mod nelegal, precum și probele derivate din acestea [art. 102 alin (2) și (4)]” [41, p. 471].

În aceeași lucrare sunt caracterizate trăsăturile mijloacelor de probă și de asemenea se referă la caracteristica de concludență a probelor.

Autorul Dolea I., în lucrarea sa „*Codul de procedură penală al Republicii Moldova. (Comentariu aplicativ)*” susține că „...art. 94 C.proc.pen., prevede situațiile de inadmisibilitate a probelor, care se încadrează în limitele stabilite de CtEDO în jurisprudența sa vastă.” [15, p. 252].

De asemenea savantul Dolea I. pune accent pe faptul că dreptul intern al statului vizează chestiunile legate de elementele de fapt care dovedesc săvârșirea unei infracțiuni, admisibilitatea acestora, mijloacele și procedeele probatorii. Tot în această lucrare, autorul DOLEA I. tratează chestiunea admisibilității probelor prin prisma jurisprudenței CtEDO, sub aspectele de admisibilitate inclusiv a datelor obținute de particulari și agenți ai statului.

Într-o altă lucrare fundamentală – „*Drepturile persoanei în probatoriul penal: conceptul promovării elementului privat*”, profesorul Dolea I. face referire la conceptul de admisibilitate a probelor și invocă faptul că în doctrină s-au conturat limitări legale și limitări impuse de principiile generale în privința admisibilității probelor în cadrul procesului penal [16, p. 93].

În literatura de specialitate națională în lucrarea „*Drept procesual penal. Partea generală. Vol. I*”, autorii Dolea I., Roman D., Sedlețchi I., Vizdoagă T., Rotaru V., Cerbu A., Ursu S.

analizează chestiunea probelor prin prisma evoluției istorice a acestora, făcând referire la procesul penal acuzatorial, inchizitorial și mixt. În opinia autorilor menționați procesul penal mixt a introdus teoria liberei aprecieri a probelor „Codul de procedură penală a ridicat această regulă la nivel de principiu, prevăzând în articolul 27 că judecătorul și persoana care efectuează urmărirea penală apreciază probele în conformitate cu propria lor convingere formată în urma cercetării tuturor probelor administrate.” [17, p. 185].

De asemenea, autorii menționați se referă la proprietățile esențiale ale probelor pe care le identifică drept relevanța, concludența și utilitatea probelor. De rând cu acestea, autorii menționați se referă la administrarea probelor și la aprecierea acestora ca niște aspecte cheie a procesului penal, prezentându-le prin prisma liberei aprecieri, cu mențiunea că nici o probă nu are valoare prestabilită.

O valoroasă operă consacrată neadmiterii datelor administrate în procesul penal este semnată de autoarele Vizdoagă T. și Eșanu A. în lucrarea *„Datele neadmise ca probe administrate cu încălcarea drepturilor fundamentale ale omului”*, în care se regăsește tratamentul datelor administrate cu încălcarea drepturilor fundamentale ale omului. Autorii invocă faptul că regula neadmiterii ca probe a datelor administrate cu încălcarea drepturilor fundamentale ale omului are ca scop primar descurajarea abaterilor organelor de urmărire penală [48, p. 14].

În lucrarea *„Inadmisibilitatea probelor care derivă din art. 8 CoEDO – obținute cu încălcarea obligațiilor negative ale statului”* [49], autorii Vizdoagă T., Oboroceanu N. reflectă asupra admisibilității probelor obținute cu încălcarea obligațiilor negative ale statului cu referire la art. 8 CoEDO.

Autorii tratează problema prin prisma întrebării privitor la măsura în care CtEDO admite folosirea în cadrul unui proces penal a probelor obținute prin încălcarea art.8 din CoEDO și dacă sunt în drept instanțele naționale să pună la baza sentințelor probe obținute cu încălcarea acestor drepturi.

Autorul Mateuț G., opinează în lucrarea *„Libertatea aprecierii probelor. Limite”*, că „...aprecierea probelor poate interveni însă, în anumite limite, și anterior administrării și examinării probelor, când se pune problema admisibilității lor și a verificării fiabilității probei.” [40, p. 37]

În acest context autorul concluzionează asupra faptului că cererea pentru administrarea unei probe nu poate fi respinsă, dacă proba este concludentă și utilă, prin urmare organul judiciar i-a conferit deja o valoare (estimativă) înainte de a o administra, fie prin coroborarea ei cu probele deja administrate, fie prin raportarea ei la cerințele de relevanță prevăzute de lege [40, p. 38].

Autorul Sava A., în lucrarea sa *„Aprecierea probelor în procesul penal”* face referire la sistemele din diferite state, supunând analizei similitudinile și diferențele dintre acestea sub aspectul administrării și admisibilității probelor în procesul penal [46, p. 55].

Autorul Sava A. menționează că „aprecierea admisibilității probelor ca noțiune distinctă față de conceptul de apreciere a probelor are loc întotdeauna înainte de administrarea propriu-zisă a probelor, fiind condiția pe care judecătorul trebuie să o îndeplinească, pentru a putea decide dacă se poate trece (sau nu) la respectiva administrare. Cât privește aprecierea probelor, ea nu poate avea loc decât după operațiunea administrării. Evaluarea admisibilității probelor, odată ce acestea au fost găsite de către autoritatea judiciară – de-a lungul întregului proces – rezidă, bineînțeles, în

verificarea faptului dacă sunt îndeplinite cele trei cerințe: relevanța, concludența și utilitatea fiecărei probe în parte.” [46, p. 13].

În teza sa de doctorat, intitulată „*Admisibilitatea probelor prezentate de apărător în procesul penal*” [3], autorul Ceachir A. face referire la „...analiza rolului apărătorului în probatoriul penal, accentul fiind pus pe dreptul de a strânge probe ca fiind unul dintre cele mai importante aspecte ale realizării egalității părților în procesul penal; justificarea faptului că inegalitatea dintre apărare și acuzare în probatoriul penal aduce atingere principiului contradictorialității și scopului procesului penal în vederea stabilirii adevărului.” [3]. Autorul susține echilibrarea poziției de egalitate a părților în cadrul probatoriului, nu doar la faza judecării, dar și până la trimiterea cauzei în judecată [3].

În acest context, autorul constată necesitatea protecției dreptului „...apărării de a propune și invoca probe în procesul penal din perspectiva principiului egalității armelor” [3] și reglementarea „...în mod expres a regulilor de admisibilitate a probelor, în cazul în care sunt descoperite și propuse de către apărare.” [3].

În lucrarea intitulată „*Respectarea dreptului la apărare a persoanelor bănuite: cadrul normativ intern și jurisprudența CtEDO*” autorul Osoianu T. supune cercetării particularități ale dreptului la apărare pe plan intern, prin dezvoltarea prevederilor legale pertinente, dar și în plan regional, referindu-se la directivele Uniunii Europene și jurisprudența CtEDO. Autorul face referire la faptul că la baza sentinței și a altor hotărâri judecătorești nu pot fi puse probe obținute cu încălcarea dreptului la apărare atât pentru absența fizică a avocatului în timpul realizării unor activități procesuale cu antrenarea persoanei reținute, dar și pentru lipsa confidențialității întrevederilor cu clienții.” [42, p.144].

Savanții Osoianu T. și Ostavciuc D., în lucrarea intitulată „*Punerea sub învinuire și înaintarea acuzării*” fac referire la conceptele de concludență, suficiență și admisibilitate a probelor, punctînd asupra necesității înlocuirii cuvîntului *concludente* cu cuvîntul *admisibile* în dispoziția art.281 alin. (1) CPP.” [43, p. 53].

Autoarea Лупинская П.А., expune în lucrarea „*Уголовно-процессуальное право*”, că pe lângă faptul corelării conceptului și comparării cu celelalte noțiuni este important să menționăm care sunt regulile menite să asigure informației calitatea de probă și în acest context sunt formulate anumite condiții [51, p. 125].

Chestiunea admisibilității probelor este tratată în literatura italiană de către Adorno R. I. în lucrarea „*L'ammissione della prova in dibattimento*” [1, p. 214], care menționează că pe de altă parte, „investigatorilor” li se dă puterea discreționară largă, pentru administrarea probelor fără audieri suplimentare. De regulă, datele inutilizabile în scopuri decizionale, nu pot fi admise, fapt care nu se poate transforma într-o scurtătură pentru a introduce în dosar material probatoriu interzis de lege sau inutil pentru demonstrarea faptelor relevante hotărârii.

În lucrarea „*Criminal Procedure: Theory and Practice*” [39] autorul Ingram J. L. tratează importanța probelor prin prisma drepturilor omului, menționând Constituția S.U.A., care prevede o formă democratică de guvernare, detaliază organizarea de bază a guvernului și garantează o varietate de drepturi personale indivizilor.

Aceeași lucrare dezvoltă conceptele de aplicare a regulii de excludere din procedura penală a probelor, excluderea probelor derivate, precum și excepțiile care sunt aplicabile în jurisdicția din S.U.A., precum probele obținute din surse independente sau obținute inevitabil, dar și limitările excluderii probelor pe diferite criterii.

„Considerăm necesar și pentru legislația națională ca la audierea bănuților/învinuților/inculpaților aflați în custodia statului să le fie aduse la cunoștință drepturile care se regăsesc în jurisdicția din S.U.A....” [10, p. 25] și care reies din precedentul *Miranda*.

Pe de altă parte, autorul Ryan A., în lucrarea „*Towards a System of European Criminal Justice, The problem of admissibility of evidence*” descrie abordarea a două aspecte corelative și reciproce în regimul de admisibilitate a probelor, unul care se referă la regimul de colectare a probelor și al doilea, care se referă la drepturile persoanelor care trebuie respectate. Din analiza jurisdicțiilor europene, autorul a extras concluzia că complexitatea implicată în problema admisibilității în sine nu a fost abordată până acum direct [45, p. 248].

De altfel, „Examinarea sumară a sistemelor probatorii arată clar cum au fost folosite probele pentru apărarea privilegiilor unor anumite clase și realizarea intereselor lor de grup.” [6, p. 244].

În acest capitol este accentuată evoluția istorică a sistemelor probatorii și reglementărilor în materie, aspecte de care doctrinarii au fost preocupați încă din cele mai vechi timpuri spre actualitate.

Capitolul 2. Probele și admisibilitatea lor în procesul penal, concept și elemente de drept comparat conține următoarele compartimente: 2.1. *Proba, mijlocul de probă și procedeul probatoriu*; 2.2. *Pertinența, concludența și utilitatea probelor în procesul penal*; 2.3. *Conceptul admisibilității probelor*; 2.4. *Normativul procesual al admisibilității probelor în legislația altor state*; 2.5. *Particularități privind admisibilitatea datelor de fapt obținute prin măsuri speciale de investigații*; 2.6. *Concluzii la Capitolul 2*.

În acest capitol au fost supuse cercetării principalele concepte de probă, mijloc de probă și procedeul probatoriu, punându-se accent pe noțiunile de fapte, informații despre fapte, sau chiar situații de fapt, faptele probatorii și mijloacele de probă luate împreună.

Probele la fel pot fi definite ca „...acele elemente de fapt care servesc la constatarea existenței sau inexistenței unei infracțiuni, la identificarea persoanei care a săvârșit-o și la cunoașterea împrejurărilor necesare pentru justa soluționare a cauzei.” [2, p. 137].

Pornind de la noțiunile examinate și reieșind din faptul că în majoritatea cazurilor, infracțiunile nu se săvârșesc în fața instanțelor de judecată și pentru că acestea să constate personal faptele ce constituie infracțiune și să-și formeze convingerea, considerăm necesar ca judecătorii să se folosească de acele mijloace, care dau posibilitate să stabilească anumite fapte vis-a-vis de vinovăția sau nevinovăția unei persoane, precum și alte circumstanțe importante pentru cauza penală.

În baza art. 93 al.1 al Codului de procedură penală, este dată definiția probelor ca fiind „...elemente de fapt dobândite în modul stabilit de prezentul cod, care servesc la constatarea existenței sau inexistenței infracțiunii, la identificarea făptuitorului, la constatarea vinovăției, precum și la stabilirea altor împrejurări importante pentru justa soluționare a cauzei.”

Deci, probele sunt elemente cu relevanță informativă. Raliindu-ne la situația de fapt actuală este imperios necesar de a stabili corelația noțiunii de „probă” cu cea a noțiunilor de „mijloc de probă” și „procedeu probatoriu”, or acestea comportă semnificații diferite și implicații pentru determinarea admisibilității probelor în mod diferit.

„Mijloacele de probă” sunt definite ca fiind - mijloace prevăzute de legea procesuală, prin care se administrează probele într-o cauză penală, definiție pe care o găsim în Codul de procedură penală.

La fel, este important de subliniat esența noțiunii de „procedeu probatoriu”, care este apropiată de celelalte două noțiuni de „probă” și „mijloc de probă”, dar are aspecte care îl individualizează și nu trebuie confundat cu nici una dintre conceptele menționate anterior.

Modul de reglementare a probelor, mijloacelor de probă și procedeelor probatorii are un impact semnificativ asupra scopului și desfășurării procesului penal, or protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni, precum și protejarea persoanei și societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată nu poate fi realizat cu succes în cazul unor prevederi defectuoase.

Noțiunea de „pertinență” nu este regăsită în Codul de procedură penală al Republicii Moldova cu toate că putem găsi noțiunea de „probă pertinentă” care semnifică - probe care au legătură cu cauza penală, deci prin pertinentă se înțelege legătura dintre conținutul probei și circumstanțele care necesită a fi probate într-o cauză penală.

Pînă la urmă, prin pertinentă se înțelege: “... prezența legăturii obiective între probe (date, conținute în mijloace de probă) și însăși faptele, care fac obiectul cunoașterii juridice. Prezența acestei legături obiective permite prin intermediul probelor de a restabili situația de fapt care a avut loc, de regulă, în trecut.” [52, p. 121].

Pertinența face ca datele sau informațiile care nu au nici o legătură cu cauza, să nu poată fi anexate la materialele acestei cauze.

Aparent, pertinenta joacă un rol de legătură logică între împrejurarea dată și obiectul probatoriului. Pertinența este o premisă pentru constatarea admisibilității în unele cazuri însă probele pertinente pot fi inadmisibile.

Importanța practică a cerinței pertinentei probelor constă, pe de o parte, în asigurarea cercetării sub toate aspectele, complet și obiectiv a circumstanțelor și faptelor ce au importanță esențială pentru cauză și, pe de altă parte, a nu încărca materialele cauzei cu date, ce nu au legătură cu obiectul probatoriului și în acest fel a nu complica cercetarea și examinarea cauzei penale.

Potrivit prevederilor art. 347, alin. (3) Cod de procedură penală: „(3) Instanța, ascultînd opiniile părților prezente, decide asupra pertinentei probelor propuse în liste și dispune care din ele să fie prezentate la judecarea cauzei.” [4].

Astfel, legiuitorul a stabilit un criteriu minim pentru a decide, de fapt, asupra admiterii la judecarea cauzei a probelor care corespund cel puțin criteriului de pertinentă, fără a trece la examinarea celorlalte criterii. Acest fapt este determinat de momentul în care se decide asupra listei

probelor care urmează a fi prezentate la judecarea cauzei și anume, ședința preliminară, or potrivit alin. (1) al aceluiași articol, părțile sunt obligate să prezinte, sub sancțiunea decăderii, în termenul stabilit de instanța de judecată, în ședința preliminară lista tuturor probelor de care dispun și pe care intenționează să le cerceteze în cadrul judecării cauzei, inclusiv a celor care nu au fost cercetate pe parcursul urmăririi penale.

Conform Codului de procedură penală sunt „*probe concludente* - probe pertinente care influențează asupra soluționării cauzei penale.”

Potrivit prevederilor art. 281, alin. (1) Cod de procedură penală: „Dacă, după examinarea raportului organului de urmărire penală și a materialelor cauzei, procurorul consideră că probele acumulate sînt concludente și suficiente, el emite o ordonanță de punere sub învinuire a persoanei.” [4]. Prin urmare, actul de învinuire, care reprezintă chintesența acuzării, trebuie să aibă la bază nu doar probe pertinente, ci și probe care satisfac criteriul de concludență și sunt determinante și suficiente pentru a pune persoana sub acuzare.

În acest sens, considerăm impropriu existența situației cînd pe de o parte pentru punerea sub învinuire legiuitorul stabilește un prag de admisibilitate mai înalt, iar pentru ședința preliminară se referă doar la caracteristica de pertinență a probelor.

Codul de procedură penală al Republicii Moldova face, la art. 6, p. 36) referire la probele „utile” ca fiind „probe concludente care, prin informațiile pe care le conțin, sînt necesare soluționării cauzei.” [4].

Deci, o probă este utilă dacă are calitatea de a clarifica anumite fapte sau împrejurări care nu au fost dovedite prin alte probe.

Totodată considerăm că „În orice proces penal se pune problema de a se stabili dacă faptele, datele și întâmplările concrete, a căror dovedire se solicită, sînt de natură a ajuta la soluționarea cauzei. Această corelație face posibilă calificarea probei ca fiind admisibilă, pertinentă, concludentă și utilă.” [7, p. 165].

Ca și concept, admisibilitatea probelor poate fi regăsită în diverse izvoare, însă dependența acestora de alte noțiuni este relativă și urmează a o cerceta în totalitate pentru o înțelegere completă.

„În principiu, orice probă este admisibilă deoarece codul de procedură penală nu prevede condiția admisibilității probelor” [44, p. 280] este de părere doctrinarul roman V. Păvăleanu.

Codul de procedură penală al Republicii Moldova la articolul 95 al. 1 prevede că „Sînt admisibile probele pertinente, concludente și utile administrate în conformitate cu prezentul cod.”

„Prin intermediul admisibilității se asigură calitatea procesuală a probei. Doctrina procesual penală recunoaște existența unor reguli de asigurare a admisibilității probelor.” [17, p. 188].

Suntem de părerea că, conceptul de admisibilitate și conceptul de veridicitate a probelor sunt esențiale pentru aprecierea probelor administrate în cauza penală.

Datele neadmise ca probe în cadrul procesului penal au un regim juridic diferit de cel al regulilor la care se referă, adică regimul juridic al datelor neadmise ca probe survine în calitate de excepție de la regula generală. Pentru ca o probă să fie admisibilă ea trebuie să fie pertinentă, concludentă și utilă, precum și să fie posibilă administrarea ei conform legii. Tocmai la cel din urmă aspect se referă articolul 94 Cod de procedură penală cînd stipulează că în procesul penal nu pot fi

admise ca probe și, prin urmare, nu pot fi puse la baza sentinței sau a altor hotărâri judecătorești datele care au fost obținute cu încălcări.

În jurisprudența S.U.A., un precedent judiciar cu valoare majoră este *Miranda v. Arizona*, 384 U.S. 436 (1966) [12], unde Ernesto Miranda a fost arestat în Phoenix din cauza unor dovezi indirecte că a fost implicat într-o răpire și viol. El a mărturisit faptele în urma unui interogatoriu îndelungat și a semnat o declarație care spunea că mărturisirea a fost făcută cu bună știință și voluntar. Lui Miranda nu i s-a spus niciodată despre dreptul său de a păstra tăcerea, despre dreptul său de a avea un avocat sau despre faptul că oricare dintre declarațiile sale din timpul interogatoriului ar putea fi folosită împotriva lui în instanță. Acesta s-a opus la admiterea în calitate de probe a copiei scrise a mărturisirii sale în cadrul procesului, afirmând că necunoașterea drepturilor sale a făcut ca mărturisirea să fie involuntară.

Urmare a procesului *Miranda v. Arizona*, 384 U.S. 436 (1966) a fost pus în valoare al cincilea amendament la Constituția S.U.A., care protejează persoanele suspectate de infracțiuni împotriva autoincriminării. Drept urmare, oamenii legii sunt obligați să prezinte celor privați de libertate „avertismente Miranda”.

Considerăm necesar și pentru legislația națională ca la audierea bănuților/învinuților/inculpaților aflați în custodia statului să le fie aduse la cunoștință aceste drepturi, motiv pentru care propunem ajustarea legislației în acest sens.

În *Franța*, teoria probelor niciodată nu a avut un rol principal, ba chiar mai mult, aceasta pare că a lipsit. Acest lucru se datorează faptului că Codul de procedură penală din 1808 a încercat să excludă regulile complicate și formale de apreciere a probelor. Aceasta a condus la faptul că în sec XIX, doctrina franceză nu a acordat suficientă atenție probelor. Ca rezultat, legea a format doctrina, iar ulterior, doctrina a format noi legi.

În dreptul *elvețian* s-a efectuat o diferență între ilegalitatea obținerii probelor și iregularitatea obținerii acestora, iregularitatea înseamnă o violare a procedurii formale, iar ilegalitatea înseamnă o violare gravă a unui drept al persoanei.

În dreptul *german* *Straffprozessordnung* (Codul de procedură penală) interzice utilizarea declarațiilor obținute prin metode incorecte. Principalul motiv de invaliditate este cel al încălcării drepturilor persoanei acuzate care se referă la administrarea probei sau la prezentarea acesteia în fața instanței.

În *Italia*, una dintre chestiunile privitor la probe se reflectă în procesul acordului de recunoaștere a vinovăției. Scopul principal este de a conduce la economia din punct de vedere procesual, ca timp, efort și factorul uman.

Totodată, la etapa de investigații polițienești, chestiunea admisibilității probelor este examinată mai lejer, reieșind din fluiditatea fazei de investigație, având drept scop nevoia de a găsi cea mai mare cantitate de informații. Aceasta se întâmplă cu scopul de a obține mai eficient probe sau pentru a expune probele la lipsa de relevanță și utilitate în proces, ceea ce ar fi nerezonabil de ignorat într-o fază guvernată de scopul aflării adevărului la judecarea cauzei [1, p. 243].

În aceeași ordine de idei, literatura de specialitate descrie abordarea a două aspecte ale unei admisibilități reciproce în regimul de admisibilitate a probelor, care se referă la regimul de colectare

a probelor și drepturile persoanelor care trebuie respectate. Cu toate acestea, în cazul în care probele au fost obținute în mod ilegal, există diferență între jurisdicții. În plan juridic, propunerea de a concepe o regulă generală de inadmisibilitate a mers doar până la a spune că probele obținute ilegal nu trebuie folosite. Regulile în acest sens nu spun nimic despre cum ar putea fi primite acele probe. Complexitatea implicată în problema admisibilității în sine nu a fost abordată până acum direct.

Un alt aspect pertinent capitolului în cauză se referă la particularități privind admisibilitatea datelor de fapt obținute prin măsuri speciale de investigații.

În opinia autorilor V. Cușnir și V. Moraru: „Admisibilitatea și aprecierea probelor conform exigențelor formulate în art. 95 și 101 CPP este imposibilă fără *verificarea* lor, condiție prevăzută expres de legislația procesual-penală și în raport cu datele de fapt obținute prin activitatea operativă de investigații.” [11, p. 326].

Considerăm că rezultatele măsurilor speciale de investigații: „...necesitau un tratament sub aspect de obținere, dar și de administrare per ansamblu, or criteriile de admisibilitate sunt extrapolate în limitele procesului penal” [9, p. 14], necesitatea fundamentându-se în continuare pe rolul deosebit al acestora în intruziunea accentuată asupra drepturilor și libertăților fundamentale.

Actualmente, potrivit prevederilor art. 133 alin. (2) Cod de procedură penală indică: „Măsurile speciale de investigații pot fi efectuate în privința bănuțului, învinutului sau persoanei despre care există probe că fie contribuie la pregătirea sau la săvârșirea infracțiunii, fie primește ori transmite bani, bunuri sau informații pertinente pentru cauza penală.”

În opinia noastră trezește dubii serioase privind extrapolarea listei persoanelor care pot fi supuse măsurilor speciale de investigații inclusiv privitor la efectuarea măsurilor speciale de investigații în privința persoanei despre care există probe că primește ori transmite bani, bunuri sau informații pertinente pentru cauza penală.

Prin această prevedere, de fapt cercul de subiecți care pot fi supuși măsurilor speciale de investigații este lărgit, iar potențialele ingerințele neîntemeiate în viața privată sunt iminente, motiv pentru care suntem de părerea și venim cu propuneri de lege ferenda.

Capitolul 3. Exigențele CoEDO și practici privind admisibilitatea probelor în procesul penal conține următoarele compartimente 3.1. *Exigențe CoEDO și practici privind datele obținute prin încălcarea unui drept sau utilizarea unor mijloace interzise de lege*; 3.2. *Exigențe CoEDO și practici privind datele obținute prin încălcarea regulii cu privire la subiect și sursă*; 3.3.

Excluderea sau utilizarea datelor administrate cu încălcări în calitate de probe; 3.4. *Concluzii la Capitolul 3*;

Cu toate că CtEDO a afirmat în mai multe rânduri că nu-i aparține dreptul de a se expune asupra oportunității admisibilității unei sau altei probe de către instanța națională, aceasta însă nu împiedică Curtea să ia în considerație tratarea fiecărei probe separat pentru a nu se ajunge la ideea subminării echității procesului.

Lipsește un consens clar între statele contractante la Convenție, instanțele altor state și alte instituții de monitorizare a drepturilor omului cu privire la domeniul exact de aplicare a regulii de excludere. În special, factori precum dacă probele afectate ar fi fost, în orice caz, găsite într-o etapă

ulterioară, independent de metoda interzisă de investigare, pot avea o influență asupra admisibilității acestor probe.

Sunt supuse cercetării exigențe CoEDO privind datele obținute prin încălcarea unui drept sau utilizarea unor mijloace interzise de lege, fiind caracterizate interdicția de aplicare a violenței, amenințărilor sau a altor mijloace de constrângere, prin violarea drepturilor și libertăților persoanei, unde sunt descrise consecințele administrării cu încălcări a probelor în jurisprudența CtEDO, în cauzele *Jalloh v. Germania* [28], *Gäfgen v. Germania* [26], *Repeșco și Repeșcu v. Republica Moldova* [35] și altele.

Nu în ultimul rând, echitatea procedurii depinde de modul în care au fost admise sau nu probele, dar nu întotdeauna admiterea unor probe viciate duce și implicit la inechitatea procesului.

De asemenea au fost cercetate datele obținute prin încălcarea dreptului la apărare, acest drept fiind garantat prin Declarația Universală a Drepturilor Omului, CoEDO și alte acte normative.

A fost invocată jurisprudența CtEDO în cauza *Navalnyy și Ofitserov v. Federația Rusă* [33] și altele, unde Curtea a constatat violarea dreptului la apărare, statuând asupra consecințelor pe care le imprimă o astfel de constatare.

Au fost cercetate datele obținute prin încălcarea dreptului la interpret, traducător al participanților la proces, fiind garantat acest drept atât de CoEDO, cât și alte acte pertinente.

Importanța dreptului la interpretare și traducere reiese și din jurisprudența CtEDO în cauzele *Hermi v. Italia* [27], *Cuscani v. Regatul Unit* [24] și altele, iar statul trebuie să garanteze și să asigure participanților la proces drepturile la interpretare și respectiv traducere a textelor, semnelor, esenței acuzației și documentelor sau părților esențiale ale acestora și nu doar asigurarea cu interpret și/sau traducător ca personalități și participanți ai procesului penal.

În acest sens „Este evident faptul că privarea de dreptul de a avea un traducător comportă prin sine consecința faptului că persoana nu va înțelege acțiunile procesuale care au loc și nu va putea acționa în cunoștință de cauză. În consecință, ar putea apărea carențe privitor la încălcarea altor drepturi ale persoanei.” [8, p. 141].

„Este important de a puncta respectarea cu bună credință a drepturilor persoanelor în procesul penal, astfel încât dreptul la apărare și dreptul la interpret/traducător să fie unele eficiente, și nu iluzorii, iar încălcarea acestor drepturi să fie asigurată de sancțiunea inadmisibilității datelor în procesul penal.” [8, p. 142].

Au fost analizate datele obținute prin utilizarea metodelor ce contravin prevederilor științifice, or conform normei aceluiași articol este interzisă utilizarea metodelor care contravin prevederilor științifice, adică ansamblului sistematic de cunoștințe despre natură, societate și gândire sau un ansamblu de cunoștințe dintr-un anumit domeniu de cunoaștere.

Sunt supuse cercetării datele obținute cu încălcări esențiale de către organul de urmărire penală sau ofițerul de investigații a dispozițiilor Codului de procedură penală, fiind fundamentată inadmisibilitatea lor pe prevederile legislației naționale, dar și pe jurisprudența în cauzele *Moreira Ferreira v. Portugalia (No. 2)* [32], *Coëme ș.a. v. Belgia* [23] și altele.

Privitor la datele obținute fără a fi cercetate, în modul stabilit, în ședința de judecată s-a făcut referire la jurisprudența CtEDO în cauzele *Barberà, Messegué and Jabardo v. Spania* [21],

Dan v. Republica Moldova [25] și altele, iar unde Curtea a constatat o încălcare a art. 6 din CoEDO, s-a fundamentat hotărârea pe lipsa unei contrabalansări eficiente în cazurile când nu sunt cercetate, în modul stabilit, în ședința de judecată probele, fapt care duce la inadmisibilitatea lor.

În concluzie, lipsa cercetării, în modul stabilit, în ședința de judecată a probelor cu asigurarea garanțiilor procesuale duce la privarea de un proces echitabil și trebuie declarate inadmisibile.

Au fost analizate exigențe CoEDO privind datele obținute prin încălcarea regulii cu privire la subiect și sursă, fiind supuse cercetării datele obținute de o persoană care nu are dreptul să efectueze acțiuni procesuale în cauza penală, datele obținute de o persoană care evident știe că intră sub incidența de recuzare cu reflectarea acestora în jurisprudența CtEDO în cauzele *Tempel v. Republica Cehă* [38], *Sacharuk v. Lituania* [36] și altele, unde se prefigurează regula administrării probelor de către subiecții corespunzători și respectiv, inadmisibilitatea probelor obținute de către subiecți necorespunzători.

Referitor la sursa de obținere a probelor, au fost cercetate datele obținute dintr-o sursă care este imposibil de a o verifica în ședința de judecată, datele obținute de la o persoană care nu poate recunoaște documentul sau obiectul respectiv, nu poate confirma veridicitatea, proveniența lui sau circumstanțele primirii acestuia, făcându-se referire la cauza *Al-Khawaja și Tahery v. Regatul Unit* [20], acolo unde Curtea a statuat asupra chestiunii posibilității părților de a avea acces la sursa probelor, a putea verifica și aprecia veridicitatea lor.

Un alt aspect supus cercetării în acest capitol sunt datele obținute prin provocarea, facilitarea sau încurajarea persoanei la săvârșirea infracțiunii *Pareniuc v. Moldova* [34], *Teixeira de Castro v. Portugalia* [37] și altele, unde s-a constatat că provocarea constituie un temei important pentru neadmiterea unor date în calitate de probe, în dependență de situație, aceasta constituind în același timp și o faptă ilegală.

Nu în ultimul rând, lucrarea face referire la datele obținute cu încălcări esențiale de către organul de urmărire penală sau ofițerul de investigații a dispozițiilor Codului de procedură penală, fapt care a condus la interpretarea noțiunilor și conceptelor în baza jurisprudenței CtEDO în cauzele *Cobzaru v. România* [22], *Laska și Lika v. Albania* [29] și altele și la formularea propunerilor de modificare a normelor naționale, în scopul uniformizării.

O altă componentă la care am făcut referire ține de excluderea sau utilizarea datelor administrate cu încălcări în calitate de probe, unde s-a făcut referire la jurisprudența Curților Constituționale ale Republicii Moldova și respectiv României, dar și la practica statelor europene, reieșind din jurisprudența CtEDO în cauzele *Lilian Erhan v. Republica Moldova* [30], *M.M. v. Țările de Jos* [31] și altele, cu referire la soarta probelor ilegal obținute, inclusiv nimicirea lor fizică și/sau imposibilitatea utilizării acestora la baza sentinței sau altor hotărâri judecătorești.

Prin urmare, deducem că aspectele de admisibilitate a probelor necesită reglementări specifice în dreptul național al fiecărui stat parte la Convenție, care independent de modul de abordare, trebuie să asigure ca finalitate un proces echitabil.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În contextul în care Republica Moldova s-a raliat căii de integrare europeană, cercetarea în cauză a reflectat corelația obligațiilor asumate în sectorul justiției, în special ce țin de respectarea drepturilor și libertăților omului, inclusiv a accesului la justiție, contradictorialității procedurilor, respectarea dreptului la un proces echitabil cu toate consecințele pe care aceste fenomene le incumbă.

Rezultatele științifice, obținute cu ocazia cercetării, în cadrul tezei de doctorat, a subiectului admisibilității probelor în procesul penal prin prisma jurisprudenței CtEDO, s-au reflectat în următoarele:

Relevarea doctrinei pertinente în privința probelor și a admisibilității acestora în cadrul procesului penal (a se vedea: cap.1, p. 18-34); evoluția sistemelor probatorii și reglementărilor în materie (a se vedea: cap.1, p. 34-45), [19, p. 244-251]; stabilirea sensului noțiunilor de procedeu probatoriu, mijloc de probă, probă (a se vedea: cap. 2, p. 48-53); identificarea aspectelor comune și diferențelor specifice din punct de vedere doctrinar și al reglementărilor naționale, corelarea conceptului de admisibilitate a probelor în sens larg și în sens îngust (a se vedea: cap. 2, p. 61-68), [20, p. 153-165]; analiza principiului libertății aprecierii probelor în procesul penal și corespondentul său - libertatea mijloacelor de probă (a se vedea: cap. 2, p. 52-53), [24, p. 24-25]; examinarea momentului temporal când se dă apreciere probelor, care uneori poate interveni și anterior administrării și examinării probelor, când se pune problema admisibilității lor și a verificării fiabilității probei (a se vedea: cap. 1, p. 24-25), [24, p. 23]; demonstrarea criteriilor pertinentei, concludenței și utilității probelor ca cerințe indisolubile de conceptul de admisibilitate a probelor (a se vedea: cap. 2, p. 53-61), [22, p. 153-165]; accepțiuni teoretice și implementarea lor în alte state, în domeniul admisibilității probelor (a se vedea: cap. 2, p. 68-79), [24, p. 21-25]; tratamentul exigențelor CoEDO în raport cu datoria Curții de a asigura respectarea angajamentelor asumate de statele contractante în Convenție (a se vedea: cap. 3, p. 153-154); relevarea criteriilor de inadmisibilitate a datelor obținute; sistematizarea acestora în categorii distincte pentru o mai bună aplicabilitate; identificarea jurisprudenței CtEDO și practicilor pertinente admisibilității probelor (a se vedea: cap. 3, p. 92-150), [23, p. 7-16]; excluderea sau utilizarea datelor administrate cu încălcări în calitate de probe (a se vedea: cap. 3, p. 150-157), [24, p. 24-25], [22, p. 139], [21, p. 74, 78-79]; elaborarea concluziilor și recomandărilor proxime.

Demersul științific realizat, a condus la **soluționarea problemei științifice importante** care vizează elucidarea cadrului normativ național privind admisibilitatea probelor în procesul penal prin prisma exigențelor CoEDO și legislației statelor europene, identificarea incoerențelor și coliziunilor de natură să afecteze postulatele justiției penale și elaborarea unor teze și soluții, inclusiv *de lege ferenda*, urmărind ca finalitate favorizarea aplicării corecte și uniforme a normelor privind admisibilitatea probelor și contribuind astfel la asigurarea respectării drepturilor persoanei în procesul penal, dar și la perfecționarea reglementărilor în materie.

Cercetarea realizată s-a referit la ingerințele actuale pe care legislația deficientă le-ar putea admite, deschizând calea unor riscuri de condamnare a Republicii Moldova la CtEDO, fapt care a

condus la clarificarea pentru teoreticienii și practicienii din domeniul procedurii penale a rigorilor de admisibilitate a probelor în procesul penal prin prisma jurisprudenței CtEDO, în scopul optimizării perfecționării procedurii penale, prin formularea și argumentarea propunerilor *de lege ferenda*.

Soluționarea problemei științifice importante este redată în cadrul tezei de **concluziile** formulate în baza ipotezei de cercetare, care s-au materializat după cum urmează:

1. Admisibilitatea probelor deține un loc fundamental în procesul penal, având implicații riguroase întru realizarea scopului și defășurării procesului și contând atât asupra procedurii de administrare și apreciere a probelor, dar și asupra drepturilor fundamentale ale omului.

2. Problema admisibilității probelor trebuie tratată în conexitate cu trihotomia procedeu probatoriu, mijloc de probă, probă, uneori confundate și întrepătrunse, coraportul dintre acestea manifestându-se în felul următor:

Procedeu probatoriu → Mijloc de probă → Probă (a se vedea: cap. 2, p.48-53);

3. Admisibilitatea probelor prezintă câteva accepțiuni: În sens îngust, atunci când probele pertinente se consideră admisibile și există reguli de excludere a probelor de către instanțele de judecată; iar în sens larg admisibilitatea probelor reprezintă capacitatea datelor de fapt de a fi admise în proces, obținute cu respectarea prevederilor legale și care corespund criteriilor de relevanță, concludență, utilitate și veridicitate, (a se vedea: cap. 2, p.61-66);

4. Chestiunea admisibilității probelor trebuie reglementată în mod prioritar și consecvent în dreptul național și judecată de instanțele naționale, or CtEDO nu acționează ca un organ de a patra instanță și nu pune în discuție, aprecierea instanțelor naționale, cu excepția cazului în care constatările acestora pot fi considerate arbitrar sau vădit nerezonabile sau în măsura în care acestea ar putea încălca drepturile și libertățile protejate de Convenție (a se vedea: cap. 3, p. 119-120, p. 153-155);

5. Concretizarea formulării prevederilor legale privitor la inadmisibilitatea probelor ca urmare a interpretării audierii în calitate de martor a persoanei față de care există anumite probe că a săvârșit orice infracțiune ar soluționa legătura de cauzalitate cu infracțiunea care se investighează (a se vedea: cap. 3, p. 108-109);

6. Având în vedere necesitatea ca dreptul garantat de alineatul (3) litera (e) al art. 6 din CoEDO să fie practic și efectiv, obligația autorităților competente nu se limitează la numirea unui interpret, ci, în cazul în care acestea sunt anunțate în circumstanțele particulare, se extind, de asemenea, la un grad de control ulterior asupra caracterului adecvat al interpretării oferite. Prin urmare, concluzionăm că denumirea dată de Codul de procedură penală acestui drept - dreptul la interpret și la traducător nu reflectă în totalitate esența acestor drepturi pentru participanții la procesul penal și ar trebui revăzută (a se vedea: cap. 3, p. 114-115);

7. Regula privind inadmisibilitatea datelor obținute cu încălcări esențiale de către organul de urmărire penală sau ofițerul de investigații a dispozițiilor Codului de procedură penală, enumeră limitativ subiecții care ar putea obține datele cu încălcări, de fapt în procesul penal lista subiecților care ar putea obține astfel datele este mai largă, respectiv, regula se impune a fi modificată (a se vedea: cap. 3, p. 126-129);

8. Reglementarea inadmisibilității datelor obținute de către subiecți care nu dispun de dreptul de efectuare a acțiunilor procesuale și confuzia legală între termenii de „obținere a datelor” și „administrare a probelor”, crează riscuri de aplicare eronată a prevederilor legale. De asemenea criteriul de influențare asupra autenticității informației, a documentului sau a obiectului lipsit de coroborare cu violarea drepturilor și libertăților omului suscită soluționare (a se vedea: cap. 3, p. 128-129);

9. Provocarea infracțiunii constituie un temei important pentru neadmiterea unor date în calitate de probe în procesul penal (a se vedea: cap. 3, p. 139-146).

Cu titlu de **recomandări de lege ferenda** considerăm necesar:

1. A expune art. 63, alin. (7) din Codul de procedură penală în următoarea redacție: „(7) Se interzice audierea în calitate de martor a persoanei față de care există bănuiala rezonabilă că a săvârșit infracțiunea la care indică probele în cauză.”;

2. A expune art. 94, alin. (1), p. 3) Cod de procedură penală în următoarea redacție: „3) prin încălcarea dreptului la interpretare, traducere al participanților la proces;”;

3. A expune art. 94, alin. (1), p. 4) Cod de procedură penală în următoarea redacție: „de către persoane care nu au dreptul să efectueze acțiuni procesuale în cauza penală, cu excepția datelor obținute de către organele de control și/sau alte părți în proces prevăzute la art. 93 alin. (3);”;

4. A expune art. 94, alin. (1), p. 8) Cod de procedură penală în următoarea redacție: „cu încălcări esențiale a dispozițiilor prezentului cod;”, iar alin. (2) din același articol a fi expus în următoarea redacție: „Constituie încălcare esențială a dispozițiilor prezentului cod, la administrarea probelor, violarea prevederilor legii procesuale penale, fapt care a influențat sau a putut influența autenticitatea informației obținute, a documentului sau a obiectului.”;

5. Completarea art. 95 alin. (1) cu prevederea: „Admisibilitatea reprezintă capacitatea probelor de a fi admise în procesul penal, obținute cu respectarea prevederilor legale și care corespund criteriilor de relevanță, concludență, utilitate și veridicitate.”;

6. A expune art. 104, alin. (2), lit. c) Cod de procedură penală în următoarea redacție: „c) îi explică esența bănuielii, învinuirii;”;

7. A completa art. 104, alin. (2), Cod de procedură penală cu următoarele:

„c¹) îi explică dreptul să nu facă declarații, cu mențiunea că orice declarație poate fi folosit ca mijloc de probă împotriva sa;

c²) îi explică dreptul de a nu se autoincrimina, de a refuza a face declarații, de a prezenta obiecte, documente, mostre pentru cercetare comparativă sau date dacă acestea pot fi folosite ca probe care mărturisesc împotriva sa sau a rudelor sale apropiate, cu mențiunea că poate renunța în orice moment la depunerea declarațiilor, chiar dacă audierea a început;

c³) îi explică dreptul să se consulte cu un avocat și să beneficieze de asistența unui avocat înaintea și în decursul audierii, menționând că dacă nu își poate permite un avocat, îi va fi desemnat unul care să-i acorde asistență juridică;”;

8. A expune art. 133 alin. (2) Cod de procedură penală în următoarea redacție: „Măsurile speciale de investigații pot fi efectuate în privința bănuțitului, învinuitului sau persoanei privitor la care există probe că acesta contribuie la pregătirea sau la săvârșirea infracțiunii.”.

Avantajele unor asemenea recomandări:

- Creșterea previzibilității legii și facilitarea manierei de interpretare și aplicare;
- Definirea prin lege a admisibilității probelor înlesnește percepția și tratamentul uniform privind colectarea, fixarea, ridicarea, păstrarea, conservarea și utilizarea datelor de fapt în procesul penal;
- recomandările formulate se înscriu în perimetrul eforturilor de armonizare a legislației la standardele europene;
- recomandările propuse sunt de natură să consolideze regimul de protecție a drepturilor și libertăților persoanei în procesul penal și să servească ca factor de impact pozitiv asupra activității subiecților cu atribuții în domeniul admisibilității probelor;

Viziuni privind cercetările de perspectivă la tema tezei:

- Informația ca produs al infracțiunii și calitatea ei de probă în procesul penal;
- Particularitățile admisibilității în procesul penal a informațiilor parvenite din surse Internet;
- Corelarea admisibilității probelor cu nulitatea actelor procesuale, cercetarea comparativă a acestor două instituții;
- Cercetarea impactului admisibilității/inadmisibilității probelor asupra tragerii la răspundere a subiecților care au obținut probele cu încălcări.

BIBLIOGRAFIE

1. ADORNO, R.I. *L'ammissione della prova in dibattimento*. Torino: G. Giappichelli Editore, 2012. 278 p. ISBN 9788834838259.
2. BOROI A., UNGUREANU, Ș.G., JIDOVU, N. *Drept procesual penal*. București: All Beck, 2002. 488 p. ISBN: 973-655-222-6.
3. CEACHIR, A. *Admisibilitatea probelor prezentate de apărător în procesul penal*. Teză de doctorat. Chișinău, 2023.
4. Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 248-251/669 din 05.11.2013.
5. CONTE, M., GEMELLI, M., LICATA, F. *Le prove penali*. Editore Giuffrè, 2011. 696 p. ISBN 978-8814160615.
6. CUȘNIR, S. Evoluția sistemelor probatorii în procesul penal. In: *Materialele Conferinței științifice internaționale anuale a doctoranzilor și tinerilor cercetători „Edificarea statului de drept și punerea în valoare a patrimoniului cultural istoric al Moldovei în contextul integrării europene”*. Chișinău, 2011, pp. 244-251. ISBN 978-9975-4286-3-7.
7. CUȘNIR, S. Natura și corelația admisibilității probelor cu celelalte cerințe în cadrul procesului penal - cerință indispensabilă conform articolului 6 din CEDO. In: *Materialele Conferinței științifice internaționale anuale a doctoranzilor și tinerilor cercetători „Tendințe contemporane în evoluția patrimoniului istoric și juridic al Republicii Moldova”*, Supliment la Revista de Cercetări Juridice. Chișinău, 2012, nr. 1, pp. 153-165. ISBN 978-9975-4401-2-7.
8. CUȘNIR, S. Admisibilitatea datelor obținute prin încălcarea unui drept. In: *Studii Naționale de Securitate. Revistă științifico-practică*, 2021, Nr. 2 (4), pp. 134-143. ISSN 2587-3822.
9. CUȘNIR, V., CUȘNIR, S. Particularități privind admisibilitatea datelor de fapt, obținute prin măsuri speciale de investigații. In: *Legea și Viața*. Chișinău, 2024, nr. 2(378)2024, pp. 7-16. ISSN 2587-4365.
10. CUȘNIR, S. Particularități ale admisibilității probelor în legislația altor state. In: *Vector European*. Chișinău, 2024, nr. 2, pp. 20-26. ISSN 2345-1106.
11. CUȘNIR, V., MORARU, V. *Activitatea operativă de investigații. Suporturi de curs. Partea II*. Institutul Național al Justiției. Chișinău: Elan Inc, 2009. 344 p. ISBN 978-9975-66-137-9.
12. Decizia Curții Supreme de Justiție a SUA în cauza *Miranda v. Arizona*, 384 U.S. 436 (1966) din 13.06.1966 [online]. [citat 15.02.2024]. Disponibil: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/384/436/>
13. Decizia CtEDO în cauza *Haas v. Germania*, nr. 73047/01 din 17.11.2005. [online]. [citat 15.02.2024]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-71527>
14. Del Vecchio G. *La Déclaration des droits de l'homme et du citoyen dans la révolution française*. Roma: Ed. Nagard, 1979.
15. DOLEA, I. *Codul de procedură penală al Republicii Moldova. (Comentariu aplicativ)*. Chișinău: Cartea Juridică, 2016. 1172 p. ISBN 978-9975-3111-3-7.
16. DOLEA, I. *Drepturile persoanei în probatoriul penal: conceptul promovării elementului privat*. Chișinău: Cartea juridică, 2009. 416 p. ISBN 978-9975-9927-7-0.
17. DOLEA, I., ROMAN, D., SEDLEȚCHI, I., VIZDOAGĂ, T., ROTARU, V., CERBU, A., URSU, S. *Drept procesual penal. Partea generală. Vol. I*. Chișinău: Cartdidact, 2005. 368 p. ISBN 9975-940-90-0.
18. *Evaluation of the judicial systems (2020-2022)*. The European Commission for the Efficiency of Justice, [online]. [citat 05.03.2024]. Disponibil: <https://rm.coe.int/republic-of-moldova-2020-en/1680a85c94>
19. GIONIC, D., GRIBINCEA, V. *Republica Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Notă analitică*. Chișinău, 2023. pp. 2-5.
20. Hotărârea CtEDO în cauza *Al-Khawaja și Tahery v. Regatul Unit*, nr. 26766/05 și 22228/06 din 15.12.2011. [online]. [citat 15.02.2025]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-108072>

21. Hotărârea CtEDO în cauza *Barberà, Messegue and Jabardo v. Spania*, nr. 10590/83 din 06.12.1988. [online]. [cit 17.04.2024]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57429>
22. Hotărârea CtEDO în cauza *Cobzaru v. România*, nr. 48254/99 din 26.07.2007. [online]. [cit 15.02.2024]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123823>
23. Hotărârea CtEDO în cauza *Coëme ș.a. v. Belgia*, nr. 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 și 33210/96 din 22.06.2000. [online]. [cit 17.04.2024]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59194>
24. Hotărârea CtEDO în cauza *Cuscani v. Regatul Unit*, nr. 32771/96 din 24.09.2002. [online]. [cit 20.01.2025]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60643>
25. Hotărârea CtEDO în cauza *Dan v. Republica Moldova*, nr. 57575/14 din 10.11.2020. [online]. [cit 15.01.2025]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-205818>
26. Hotărârea CtEDO în cauza *Gäfgen v. Germania*, nr. 22978/05 din 01.06.2010. [online]. [cit 19.04.2024]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-99015>
27. Hotărârea CtEDO în cauza *Hermi v. Italia*, nr. 18114/02 din 18.10.2006. [online]. [cit 17.04.2024]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-77543>
28. Hotărârea CtEDO în cauza *Jalloh v. Germania*, nr. 54810/00 din 11.07.2006. [online]. [cit 19.04.2024]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-76307>
29. Hotărârea CtEDO în cauza *Laska și Lika v. Albania*, nr. 12315/04 și 17605/04 din 20.04.2010. [online]. [cit 15.02.2024]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-98349>
30. Hotărârea CtEDO în cauza *Lilian Erhan v. Republica Moldova*, nr. 21947/16 din 05.07.2022. [online]. [cit 15.01.2025]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-218114>
31. Hotărârea CtEDO în cauza *M.M. v. Țările de Jos*, nr. 39339/98 din 08.04.2003. [online]. [cit 15.02.2024]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61002>
32. Hotărârea CtEDO în cauza *Moreira Ferreira v. Portugalia (No. 2)*, nr. 19867/12 din 11.07.2017. [online]. [cit 25.01.2024]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-175646>
33. Hotărârea CtEDO în cauza *Navalnyy și Ofitserov v. Federația Rusă*, nr. 46632/13 și 28671/14 din 23.02.2016. [online]. [cit 20.04.2024]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-161060>
34. Hotărârea CtEDO în cauza *Pareniuc v. Moldova*, nr. 17953/08 din 01.07.2014. [online]. [cit 15.02.2024]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-145218>
35. Hotărârea CtEDO în cauza *Repeșco și Repeșcu v. Republica Moldova*, nr. 39272/15 din 03.10.2023. [online]. [cit 15.04.2024]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-227716>
36. Hotărârea CtEDO în cauza *Sacharuk v. Lituania*, nr. 39300/18 din 23.04.2024. [online]. [cit 24.04.2024]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-233215>
37. Hotărârea CtEDO în cauza *Teixeira de Castro v. Portugalia*, nr. 44/1997/828/1034 din 09.06.1998. [online]. [cit 15.02.2024]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58193>
38. Hotărârea CtEDO în cauza *Tempel v. Republica Cehă*, nr. 44151/12 din 25.06.2020. [online]. [cit 17.04.2024]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-203188>
39. INGRAM, J.L. *Criminal Procedure: Theory and Practice, 3rd Edition*. Routledge: Taylor & Francis, 2022. 719 p. ISBN 978-0-367-37172-2 (hbk), ISBN: 978-0-367-37142-5 (pbk), ISBN 978-0-429-35297-3 (ebk).
40. MATEUȚ, G. Libertatea aprecierii probelor. Limite. In: *Revista de drept penal*, 2004, nr. 3, pp. 37-48.
41. NEAGU, I., DAMASCHIN, M. *Tratat de procedură penală: partea generală*. București: Universul Juridic, 2020. p. 800. ISBN/ISSN: 978-606-39-0600-8.
42. OSOIANU, T. Respectarea dreptului la apărare a persoanelor bănuite: cadrul normativ intern și jurisprudența CtEDO. In: *Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM: științe juridice: Științe juridice*, 2019, nr. 10, pp. 137-145. ISSN 1857-0976.
43. OSOIANU, T., OSTAVCIUC, D. Punerea sub învinuire și înaintarea acuzării. In: *Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM: științe juridice*, 2021, nr. 13, pp. 37-54. ISSN 1857-0976.

44. PĂVĂLEANU, V. *Drept procesual penal. Partea generală*. București: Lumina Lex, 2001. 520 p. ISBN 973-588-338-4.
45. RYAN, A. *Towards a System of European Criminal Justice, The problem of admissibility of evidence*. New York: Routledge, 2014. 296 p. ISBN 978-1-138-78077-4.
46. SAVA, A. *Aprecierea probelor în procesul penal*. Iași: Ed. Junimea, 2002. 220 p. ISBN 973-37-0734-1.
47. THEODORU, G.G., CHIȘ, I.P. *Tratat de Drept procesual penal*, Ediția a 4-a. Editura Hamangiu, 2020. 1171 p. ISBN: 978-606-27-1671-4.
48. VIZDOAGĂ, T., EȘANU, A. Datele neadmise ca probe administrate cu încălcarea drepturilor fundamentale ale omului. In: *Revista Institutului Național al Justiției*. Chișinău, 2018, nr. 2 (45), pp. 9-15. [online]. [citat 20.12.2024]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/9-15_0.pdf
49. VIZDOAGĂ, T., OBOROCEANU, N. Datele neadmise ca probe administrate cu încălcarea drepturilor fundamentale ale omului. In: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2019, nr. 1(48), pp. 22-29. ISSN 1857-2405.
50. VOLONCIU, N. *Tratat de procedură penală. Partea generală*. vol. I. București: Paideia, 1993. 523 p. ISBN 973-9131-01-8.
51. ЛУПИНСКАЯ, П. А. *Уголовно-процессуальное право*. Москва: Юристъ, 2005. 345 p. ISBN 5-7975-0730-7.
52. ТРЕУШНИКОВ, М. К. *Судебные доказательства*. Москва: Городец, 2004. 272 p. ISBN 5-5984-0008-8.

LISTA PUBLICAȚIILOR

Articole în reviste științifice:

1. **CUȘNIR, S.** Admisibilitatea datelor obținute prin încălcarea unui drept. In: *Revista Științifico-practică „Studii naționale de securitate” nr. 2(4)*. Chișinău, 2021. pp. 134-143. ISSN 2587-3822;
2. **CUȘNIR, V., CUȘNIR, S.** Particularități privind admisibilitatea datelor de fapt, obținute prin măsuri speciale de investigații. In: *Legea și Viața nr. 2(378)2024*. Chișinău, 2024. pp. 7-16. ISSN 2587-4365;
3. **CUȘNIR, S.** Particularități ale admisibilității probelor în legislația altor state. In: *Vector European, nr. 2*. Chișinău 2024. pp. 20-26. ISSN 2345-1106.

Articole în culegeri științifice:

1. **CUȘNIR, S.** Bănuiala rezonabilă în dreptul național și practica Curții Europene pentru protecția Drepturilor Omului. In: *Materialele Conferinței științifice internaționale anuale a tinerilor cercetători „Republica Moldova în contextul geopolitic contemporan și perspectivele integrării europene”*. Chișinău, 2010. pp. 344-354. ISBN 978-9975-51-184-1;
2. **CUȘNIR, S.** Evoluția sistemelor probatorii în procesul penal. In: *Materialele Conferinței științifice internaționale anuale a doctoranzilor și tinerilor cercetători „Edificarea statului de drept și punerea în valoare a patrimoniului cultural istoric al Moldovei în contextul integrării europene”*. Chișinău, 2011. pp. 244-251. ISBN 978-9975-4286-3-7;
3. **CUȘNIR, S.** Natura și corelația admisibilității probelor cu celelalte cerințe în cadrul procesului penal - cerință indispensabilă conform articolului 6 din CEDO. In: *Materialele Conferinței științifice internaționale anuale a doctoranzilor și tinerilor cercetători „Tendințe contemporane în evoluția patrimoniului istoric și juridic al Republicii Moldova”*. Chișinău, 2012. pp. 153-165. ISBN 978-9975-4401-2-7;
4. **CUȘNIR, S.** Inadmisibilitatea procesual-penală a datelor obținute prin încălcarea regulii cu privire la subiect și sursă. In: *Materialele Conferinței științifice internaționale a doctoranzilor și tinerilor cercetători „Consolidarea statului de drept al Republicii Moldova în contextul evoluției sistemului internațional și proceselor integraționiste”*. Chișinău, 2014. pp. 73-83. ISBN 978-9975-4257-8-0;
5. **CUȘNIR, S.** Ponderea informațiilor obținute în cadrul activității speciale de investigații pentru pregătirea specialiștilor în domeniul protecție, pază și securitate. In: *Materialele seminarului metodico-științific” Pregătirea specialiștilor din domeniul protecție, pază și securitate: realități tendințe, necesități”* Chișinău, 2013. pp. 39-47.

ADNOTARE

CUȘNIR Sergiu. „Admisibilitatea probelor în procesul penal: reglementări naționale și jurisprudența Curții Europene pentru Drepturile Omului”. Teză de doctor în drept la specialitatea științifică 554.03 - Drept procesual penal. Chișinău, 2025.

Structura tezei: Introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 231 titluri, 164 pagini de text de bază. La tema tezei au fost publicate 8 (opt) lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: administrare, admisibilitate, apărare, probă, probatoriu, mijloc de probă.

Scopul lucrării constă în realizarea unei ample cercetări asupra informațiilor produs al infracțiunii cu însușiri probatorii și posibilitatea acestora de a deveni probe, precum și corelația dintre datele obținute în cadrul procesului penal cu cele obținute în afara lui și cu cele care nu pot fi admise ca probe, în corespundere cu cerințele stipulate de legislația națională și CoEDO și ajustarea cadrului de reglementare normativă.

Obiectivele studiului vizează: analiza doctrinei privitor la admisibilitatea probelor în procesul penal; aprecierea evoluției istorice a conceptului de admisibilitate a probelor; cercetarea instituției admisibilității probelor în procesul penal prin prisma instituțiilor de probă, mijloc de probă, procedeu probatoriu; abordarea conceptuală a noțiunii și a criteriilor de admisibilitate a probelor; delimitarea conceptului de admisibilitate a probelor ca noțiune distinctă de conceptele de relevanță a probelor; identificarea conceptelor de pertinență, concludență și utilitate a probelor; analiza cerințelor inadmisibilității probelor; identificarea datelor ce nu pot fi admise ca probe; evaluarea eficienței criteriilor stabilite de legiuitor pentru inadmisibilitatea probelor; determinarea datelor obținute prin încălcarea unui drept sau utilizarea unor mijloace interzise de lege; identificarea datelor obținute prin încălcarea regulii cu privire la subiect și sursă; stabilirea particularităților admisibilității în procesul penal a datelor obținute prin măsuri speciale de investigații; formularea concluziilor și a propunerilor *de lege ferenda*.

Noutatea și originalitatea științifică constă în faptul că, supusă analizei, sub acest unghi, a fost admisibilitatea probelor în procesul penal, iar aspectele de originalitate teoretică și noutate științifico-practică, pertinente conceptului sunt redate de jurisprudența CtEDO. Incursiunea în acest subiect, insuficient și parțial reliefat, au condus la formularea concluziilor, având un grad ridicat de noutate și originalitate și care prezintă importanță pentru înțelegerea esenței teoretice, dar și a imboldului practic dat aplicabilității criteriilor de admisibilitate și regulilor inadmisibilitate a probelor în procesul penal.

Problema științifică importantă soluționată vizează elucidarea cadrului normativ național privind admisibilitatea probelor în procesul penal prin prisma exigențelor CoEDO și legislației statelor europene, identificarea incoerențelor și coliziunilor de natură să afecteze postulatele justiției penale și elaborarea unor teze și soluții, inclusiv *de lege ferenda*, urmărind ca finalitate favorizarea aplicării corecte și uniforme a normelor privind admisibilitatea probelor și contribuind astfel la asigurarea respectării drepturilor persoanei în procesul penal, dar și la perfecționarea reglementărilor în materie.

Semnificația teoretică a tezei rezidă în relevarea esenței juridice a conceptului de admisibilitate a probelor în procesul penal și a fundamentării existenței și dezvoltării criteriilor clare și logice a incursiunii teoretice.

Valoarea aplicativă: Autorul formulează propuneri de lege ferenda în scopul îmbunătățirii Codului de procedură penală și altor acte normative, identifică recomandările practice argumentate în cadrul lucrării, care vor fi de folos, în cazul aplicării, părților în proces și instanțelor de judecată – pentru dobândirea, admiterea, administrarea, verificarea și coroborarea probelor, în vederea aplicării corecte și a uniformizării practicii judiciare. Ideile formulate în cadrul lucrării vor fi utilizat în procesul didactico-științific.

Implementarea rezultatelor științifice: Rezultatele științifice ale tezei de doctorat au fost parțial implementate în procesul științifico-didactic din cadrul Facultății de Științe ale Securității a Universității de Stat din Moldova.

ANNOTATION

CUSHNIR Sergiu. „The admissibility of evidence in criminal proceedings: national regulations and the jurisprudence of the European Court of Human Rights”. Doctoral thesis in scientific specialty 554.03 - Criminal procedural law. Chisinau, 2025.

Structure of the thesis: Introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 231 titles, 164 pages of main text. 8 (eight) scientific papers were published on the topic of the thesis.

Keywords: administration, admissibility, defense, evidence, burden of proof, means of evidence.

The aim of the paper is to conduct a comprehensive study on information resulting from a crime that possesses evidentiary value and its potential to become admissible evidence, as well as the correlation between data obtained during criminal proceedings and those gathered outside of it or deemed inadmissible, in accordance with national legislation and the ECHR, and to propose adjustments to the regulatory framework.

The objectives of the study aim at: analyzing the doctrine concerning the admissibility of evidence in criminal proceedings; assessing the historical evolution of the concept of admissibility of evidence; examining the institution of evidence admissibility from the perspective of the concepts of evidence, means of evidence, and evidentiary procedures; conceptual approach to the notion and criteria of evidence admissibility; differentiating the concept of admissibility of evidence from related concepts such as relevance; identifying the notions of pertinence, conclusiveness, and utility of evidence; analyzing the requirements for inadmissibility of evidence; identifying data that cannot be admitted as evidence; evaluating the effectiveness of legislative criteria for evidence inadmissibility; determining data obtained through rights violations or by using methods prohibited by law; identifying data obtained in violation of rules regarding subject and source; establishing the particularities of admissibility of data obtained through special investigative measures; formulating conclusions and *de lege ferenda* proposals.

The scientific novelty and originality consists in the fact that evidence admissibility was subjected to analysis, under this angle, and the relevant to the concept aspects of theoretical originality and scientific-practical novelty, are revealed by the ECHR case-law. This incursion into a topic insufficiently explored led to conclusions of high originality and relevance, contributing both to the theoretical understanding and to the practical application of admissibility criteria and rules of inadmissibility of evidence in criminal proceedings.

The important scientific problem solved concerns clarifying the national legal framework regarding the admissibility of evidence in criminal trials, in light of the ECHR requirements and the legislation of European states. It identifies inconsistencies and conflicts that affect criminal justice principles and proposes theses and solutions, including *de lege ferenda* proposals, with the goal of ensuring the correct and uniform application of rules on evidence admissibility and thus contributing to the protection of individual rights in criminal proceedings and improving regulations in the framework.

The theoretical significance of the thesis lies in revealing the legal essence of the concept of evidence admissibility in criminal trials and justifying the existence and development of clear and logical theoretical criteria.

Applicative value: The author puts forward *de lege ferenda* proposals to improve the Criminal procedure code and other normative acts. The thesis includes well-founded practical recommendations that, if applied, will benefit trial participants and courts by guiding the collection, admission, management, verification, and corroboration of evidence, to ensure correct and uniform judicial practice. The ideas in this work will also be used in teaching and scientific activities.

Implementation of scientific results: The scientific results of the doctoral thesis have been partially implemented in the teaching and scientific activities of the Faculty of Security Sciences at the Moldova State University.

АННОТАЦИЯ

КУШНИР Серджиу. «Допустимость доказательств в уголовном процессе: национальное регулирование и практика Европейского суда по правам человека». Докторская диссертация по научной специальности 554.03 – Уголовно-процессуальное право. Кишинев, 2025.

Структура диссертации: Введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 231 наименований, 164 страниц основного текста. По теме диссертации опубликовано 8 (восемь) научных работ.

Ключевые слова: собрание, допустимость, защита, доказательства, средства доказывания.

Целью диссертации является проведение всестороннего исследования информации, полученной в результате совершения преступления, обладающей доказательственной ценностью и её возможности быть признанной доказательством, а также установление взаимосвязи между данными, полученными в рамках уголовного процесса, и теми, что были получены вне его пределов или не могут быть допущены в качестве доказательств, в соответствии с требованиями национального законодательства и ЕСПЧ, а также выработка предложений по совершенствованию нормативной базы.

Задачи исследования направлены на: анализ доктрины, касающейся допустимости доказательств в уголовном процессе; оценку исторической эволюции понятия допустимости доказательств; исследование института допустимости доказательств с точки зрения понятий доказательства, средства доказывания и доказательственного процесса; концептуальный подход к понятию и критериям допустимости доказательств; разграничение понятия допустимости доказательств от смежных понятий, таких как относимость; выявление понятий уместности, убедительности и полезности доказательств; анализ условий недопустимости доказательств; определение данных, не подлежащих принятию в качестве доказательств; оценка эффективности критериев, установленных законодателем для признания доказательств недопустимыми; выявление данных, полученных с нарушением прав или с применением запрещённых законом методов; установление нарушений правил в отношении субъекта и источника доказательств; определение особенностей допустимости в уголовном процессе данных, полученных посредством специальных следственных мероприятий; формулирование выводов и предложений *de lege ferenda*.

Научная новизна и оригинальность: заключаются в рассмотрении допустимости доказательств в уголовном процессе с иной точки зрения, теоретическая оригинальность и научно-практическая новизна подтверждаемой практикой ЕСПЧ. Обращение к данной теме, которая ранее была недостаточно исследована, позволило сформулировать выводы с высокой степенью новизны и значимости как для теоретического осмысления, так и для практического применения критериев допустимости и правил недопустимости доказательств в уголовном процессе.

Важная научная проблема, решаемая в области исследования заключается в выяснении национального нормативного регулирования допустимости доказательств в уголовном процессе с учётом требований ЕСПЧ и законодательства европейских государств, выявлении несоответствий и коллизий, нарушающих принципы уголовного правосудия, а также выработке тезисов и решений, включая *de lege ferenda*, с целью обеспечения правильного и единообразного применения норм о допустимости доказательств и, как следствие, соблюдения прав личности в уголовном процессе и совершенствования правового регулирования в данной области.

Теоретическая значимость диссертации заключается в раскрытии юридической сущности понятия допустимости доказательств в уголовном процессе и обосновании необходимости существования и развития чётких и логически выстроенных теоретических критериев.

Практическая значимость: Автор выдвигает предложения *de lege ferenda* по улучшению Уголовно-процессуального кодекса и других нормативных актов, формулирует обоснованные практические рекомендации, полезные для участников процесса и судов при сборе, принятии, проверке и сопоставлении доказательств с целью обеспечения правильного применения и унификации судебной практики. Идеи, изложенные в работе, будут использоваться в научно-образовательной деятельности.

Внедрение научных результатов: Научные результаты диссертации частично внедрены в учебно-научный процесс Факультета Безопасности Государственного Университета Молдовы.

CUȘNIR SERGIU

**ADMISIBILITATEA PROBELOR ÎN PROCESUL PENAL: REGLEMENTĂRI
NAȚIONALE ȘI JURISPRUDENȚA CURȚII EUROPENE PENTRU DREPTURILE
OMULUI**

554.03 – Drept procesual penal

Rezumatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar:

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Hârtie offset. Tipar offset.

Tiraj 40 ex.

Coli de tipar: ...

Comanda nr.

Universitatea de Stat din Moldova
mun. Chișinău, str. Alexei Mateevici 60, MD 2009